

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА
ЛАБОРАТОРІЯ МЕТОДОЛОГІЇ І ТЕОРІЇ ПСИХОЛОГІЇ
L'UNIVERSITE DU MANITOBA, ST. ANDREW'S COLLEGE
ROYAL AUSTRALIAN COLLEGE OF GENERAL PRACTITIONERS (FRACGP)
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА
ТИЧИНИ, КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ
НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МАЙСТЕРНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА ІМЕНІ АННИ ІВАНІВНИ КАГАЛЬНЯК
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ МВС УКРАЇНИ, КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції

«ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19»

**(PSYCHOLOGICAL RESOURCES PROTECT WELL-BEING
DURING THE COVID-19 PANDEMIC)**

26 жовтня 2021 року

Київ-2021

ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 [збірник тез міжнародної науково-практичної конференції]. Відп. ред. В.Л. Зливков; укладачі С.О. Лукомська, Н.А. Харченко, О.В. Котух. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2021. 78 с.

Збірник тез «**Психологічні ресурси особистості під час пандемії COVID-19**» створений за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, проведеної спільно з кафедрою психології Уманського державного педагогічного університету та кафедрою психології і педагогіки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ МВС України, за участі фахівців із Royal Australian college of general practitioners та St. Andrew's college. У збірнику представлено результати аналізу зарубіжних та вітчизняних досліджень з питань можливостей актуалізації психологічних ресурсів під час пандемії COVID-19; визначено форми організації та методики надання психологічної допомоги в період пандемії; охарактеризовано шляхи інтеграції зусиль психологів різних країн у розробці ефективних методик актуалізації психологічних ресурсів у період пандемії та по її завершенні.

Збірник адресовано психологам, соціальним працівникам, студентам вищих навчальних закладів та всім, хто цікавиться психологією особистості та психологією подолання кризових ситуацій.

м. Київ, 2021

© лабораторія методології і теорії психології
Інституту психології імені Г.С. Костюка
НАПН України

ЗМІСТ

Валерій Зливков ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	5
Світлана Діхтяренко ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	7
Maе Maple FACTORS ASSOCIATED WITH WELL-BEING DURING THE COVID-19 PANDEMIC	11
Ekaterina Royal MENTAL HEALTH SUPPORTS DURING COVID-19.....	13
Ірина Вахоцька СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ІНДИКАТОРИ ПЕРЕЖИВАННЯ ПЕДАГОГАМИ КРИЗИ В МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ	14
Наталія Висідалко СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ САМОРЕГУЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ОСОБИСТОСТІ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	16
Євгеній Воропаєв ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ АРТИСТИЧНОЇ ПЛАСТИКИ В СИТУАЦІЯХ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПЕРЕВАНТАЖЕННЯ І СТРЕСУ	18
Юлія Гичко МАЛІ ГРУПИ ЯК СОЦІАЛЬНЕ МІКРОСЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	20
Наталія Гриньова ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ СИТУАЦІЙ	22
Лариса Данилевич ГУМОР ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ	23
Вікторія Девіленєва ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	25
Олена Завгородня, Лариса Макіна СТРАТЕГІЇ БОРОТЬБИ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ З УРАХУВАННЯМ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ COVID-19.....	27
Ольга Захожа ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	31
Сергій Копилов ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА СПРЯМОВАНІСТЬ НА БУТТЯ У КУЛЬТУРІ	33
Ангеліна Косова, Оксана Краєва ДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕСУРСНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО ПІД ЧАС COVID-19.....	37
Олена Котух ШЛЯХИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ	41
Валентина Кравців, Наталія Тавровецька ЧИННИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕСУРСНОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	42
Світлана Кузікова, Тамара Хомуленко УЗГОДЖЕНІСТЬ СУБ'ЄКТИВНОГО ПЕРЕЖИВАННЯ ЧАСУ ЯК ПСИХОСОМАТИЧНИЙ РЕСУРС ОСОБИСТОСТІ	45

Інна Лівандовська, Богдан Голуб ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	47
Світлана Лукомська ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОНЛАЙН ФАНДОМІВ	50
Антоніна Маринова, Надія Харченко ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА АКЦЕНТУЙОВАНИХ ПІДЛІТКІВ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	51
Марина Міщенко ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕАКЦІЙ В СИТУАЦІЇ COVID-19.....	53
Микола Несправа, Олена Ковальчук ПРОЯВИ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ.....	55
Анна Перепелиця ПОДОЛАННЯ ПАНІЧНОГО СТРАХУ, ЗУМОВЛЕНОГО COVID-19	57
Тетяна Перепелюк ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ЯК БАЗА ЇЇ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ	59
Віра Поліщук СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ «МОТИВ», «МОТИВАЦІЯ» У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ	60
Олена Поліщук РОЛЬ КАР'ЄРНИХ РАДНИКІВ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ	62
Наталія Скоростецька СПЕЦИФІКА РОБОТИ ФАХІВЦІВ Б'ЮТІ-ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	63
Сергій Табаченко, Наталія Шеленкова ЗНАЧЕННЯ ЛІДЕРСТВА В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ.....	65
Андрій Тимошенко, Тетяна Перепелюк ПСИХОСОМАТИЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЯК НАСЛІДОК ПЕРЕЖИТИХ КРИЗОВИХ УМОВ ЖИТТЯ	66
Надія Харченко ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	67
Надія Харченко, Максим Дробик АДАПТАЦІЯ ОСІБ ІЗ РІЗНИМ ТЕМПЕРАМЕНТОМ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	69
Надія Харченко, Едуард Кузнецов СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ В КОНТЕКСТІ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	72
Євгенія Черкаська ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ У МОЛОДШОМУ ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	73
Наталія Шеленкова, Ольга Топольник РОЛЬОВІ ОЧІКУВАННЯ ПОДРУЖЖЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ	75
Борис Якимчук, Ірина Якимчук ДО ПИТАННЯ ПРО ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ...	77

Сергій Табаченко

*магістрант факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

Наталія Шеленкова

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

ЗНАЧЕННЯ ЛІДЕРСТВА В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Загострення епідемії COVID-19 в Україні та в усьому світі неминуче призводить до різких змін в усіх сферах діяльності країн. Під впливом змін у сферах політичній, економічній, медичній та освіти, нової форми набувають і соціальні процеси. В ситуації, коли поширення вірусу не зупинити, а необачність може коштувати життя, обов'язковою умовою для запобігання погіршенню стану країни є ефективний лідер. Між тим, проблематика лідера стосується не лише сфери управління державою, а має місце і у питаннях організації роботи інших соціальних груп.

Загалом, лідерство досліджувало багато вчених, серед яких: Р. Манн, Р. Строгділл, Р. Блейк, К. Левін, Ф. Фідлер, Т. Мітчел, П. Херсі, Дж. Конгер, Р. Хаус, Б. Шамір, Г. Андрєєва, Р. Кричевський, Р. Манегетті, А. Маслоу, К. Роджерс.

Дослідження феномену лідерства відбувалося у багатьох контекстах. Теорії лідерства історично змінювали предмет свого дослідження: починаючи від опису якостей особистості; досліджень лідерської поведінки; лідерства як соціального процесу; лідерства як системи міжособистісних відносин – сьогодні. Проте, варто сказати, що розділення цих досліджень відбувається лише умовно, а кожна з теорій взаємодоповнює іншу [3, с. 134].

Лідерство – форма стосунків у групі, для якої характерним є вибір члена групи для виконання обов'язків по управлінню та прийняттю рішень за інших її учасників [2, с. 231]. Основний зміст ідеї лідерства полягає у досягненні максимального рівня ефективності за допомогою спеціальних здібностей, особливостей характеру чи моральних якостей, призначеної на посаду лідера, людини.

Очевидно, що аналіз лідерства неможливо здійснювати у відриві від співвідношення «ведучий – ведений». Найбільш змістовно цю проблематику розкривають праці з підрозділу ціннісних теорій лідерства. Центральним положенням даних теорій є взаємозв'язок цінностей особистості лідера, що відзначаються високою моральністю, з групою. Механізми реалізації поставлених цілей, тут, здійснюються шляхом інтеграції чеснот в структуру організації роботи колективу як спільної ідеї; мети; необхідності, внаслідок набутої спільності забезпечується ефективна діяльність [1, с. 95].

В усі часи проблеми вимагали від суспільства, та особливо лідерів, адекватної постановки цілей та шляхів їх досягнення. Раніше ми вже зазначали, що сьогодні в Україні та в усьому світі змінюють свою форму соціальні процеси. Виходячи з цих ідей та з ідей ціннісних теорій лідерства, ефективний спосіб

вирішення актуальних питань вбачаємо в процесі формування нової системи управління, яка стала б відображенням всіх сьогоднішніх цінностей, та, в пріоритеті, розглядала лідера, цінності та моральні норми якого перебували б у синергії з сучасною культурою на всіх рівнях її прояву.

Список використаних джерел:

1. Нестуля С.І. Ціннісні аспекти сучасних концепцій лідерства. *Теоретичний та методично-науковий часопис «Вища освіта України»*. 2017. №2. С. 93-96.
2. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. С. 230-232.
3. Якушко Н.О. Теорії лідерства: генеза та сучасна інтерпретація. *Право та державне управління*. 2016. №4. С. 130-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ptdu_2016_4_24 (дата звернення: 11.10.2021).

Наталія Шеленкова

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Ольга Топольник

магістрантка факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

РОЛЬОВІ ОЧІКУВАННЯ ПОДРУЖЖЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Одними з найбільш важливих у подружньому житті є потреби подружжя у виконанні певних сімейних ролей. Однією зі складових сімейно-рольової сумісності є узгодженість рольових уявлень про функції чоловіка та дружини, а також рольові очікування подружжя, їх власні рольові домагання.

Як зазначає В.П. Левкович, однією з причин сімейних конфліктів є розбіжність уявлень подружжя про виконання сімейних ролей [3]. Конфлікт виникає в результаті неоднозначного розуміння подружжям цих ролей та неоднозначного уявлення про виконання кожним партнером тієї чи іншої сімейної ролі. На думку В.П. Левкович, такими умовами є: низька оцінка шлюбного партнера, яка збігається з високим очікуванням щодо нього та високою самооцінкою іншого шлюбного партнера; низька оцінка партнера, що збігається з низькою самооцінкою за наявності високого рівня очікувань стосовно партнера; низька оцінка партнера, що збігається з низьким рівнем очікувань щодо нього за наявності високої самооцінки.

Спільне проживання чоловіка і дружини потребує адаптації їх індивідуальних планів і поведінкових стереотипів відносно один одного за умов відсутності ритуалізованих очікувань і закріплених ролей. У подружжя повинні виникнути тісно пов'язані між собою пристосувальні стосунки, кожні з яких більшою чи меншою (але обов'язково значущою) мірою впливають на стабільність шлюбу [1, с.252].

У багатьох родин на сучасному етапі за умов порушення традиційної системи сімейних ролей та відповідних до неї культурних стереотипів

спостерігається невизначеність ролевих очікувань, що викликає в подружжя психологічний дискомфорт [2]. На думку багатьох дослідників, для оптимізації сімейного спілкування та попередження виникнення ролевих конфліктів необхідно створювати умови для реалізації більш широкого діапазону сімейних ролей та зменшення їх суперечливості. Мова також іде про відповідність або невідповідність сімейних ролей можливостям особистості, що особливо проявляється при зміні сімейної структури.

Окрім зазначеного вище, властивості самої сімейної системи, особливості її функціонально-ролевої структури можуть породжувати конфліктогенність сімейного спілкування.

Підсумовуючи вищевикладене, можемо зазначити, що в ефективно функціонуючій сім'ї структура сімейних ролей цілісна та відповідає наступним вимогам:

- несуперечливість сукупності ролей, що утворюють цілісну систему як стосовно ролей, що виконуються однією людиною, так і сім'єю в цілому;
- виконання ролі має забезпечувати задоволення потреб усіх членів сім'ї за умов підтримання балансу між індивідуальними потребами особистості й потребами інших членів сім'ї;
- відповідність прийнятих ролей можливостям особистості;
- здатність членів сім'ї гнучко функціонувати в межах декількох ролей [4, с.15].

Список використаних джерел:

1. Левкович В.П., Зуськова О.Э. Социально-психологический подход к изучению супружеских конфликтов. *Психологический журнал*. 1985. №3. С.126-137.
2. Голод С.И. Моногамная семья: кризис или эволюция? (Социологический анализ). *Социально-политический журнал*. 1995. №6. С.74-87.
3. Кон И.С. Психология половых различий. *Вопросы психологии*. 1981. №2. с.47-57.
4. Олифиревич Н.И., Зинкевич-Куземкина Т.А., Велента Т.Ф. Психология семейных кризисов. СПб.: Речь, 2006. 360 с.

